

Základní škola a Mateřská škola Dobrá Voda, příspěvková organizace
Dobrá Voda 96, 594 51 Křižanov

☎ 566 543 158, 📠 733 510 327, IČO 75023806

www.skoladobravoda.cz

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

v oblasti sociálně patologických jevů

Školní rok 2024 - 2025

Číslo jednací:	ZŠ 80 /2024
Spisový znak:	2.6
Skartační znak:	S 5
Počet listů / počet příloh:	5 / 1
Vypracovala:	Havelková Věra
Datum:	29. 8. 2024
Datum účinnosti:	2. 9. 2024
Projednáno na pedagogické radě:	30. 8. 2024

Zpracovala: Mgr. Věra Havelková

.....

1. Úvod

Nárůst různých forem rizikového chování ve společnosti se týká celé populace. Žáci, kteří navštěvují ZŠ, patří k nejhroženější skupině. Z toho důvodu i naše škola připravuje a realizuje komplexní program primární prevence rizikového chování, který je neoddelitelnou součástí výuky i života celé školy. Při jeho naplňování se snažíme, aby každodenní život školy poskytoval žákům příjemné a bezpečné školní klima, potřebné informace přiměřené jejich věku, vedl k osvojení si pozitivního sociálního chování, k rozvoji osobnosti, k odmítání forem sebezdrůtky a porušování zákona a umožňoval osvojování si kompetencí zdravého životního stylu. Minimální preventivní program vychází z dokumentu Školní preventivní strategie na období 2022 - 2025, ve kterém si škola stanovila cíle, kterých chce v oblasti prevence dosáhnout.

Program je zaměřen na všechny věkové kategorie žáků, kteří naši školu navštěvují.

2. Cíle programu

Prevence rizikového chování u dětí v působnosti naší školy je zaměřena na:

A. Předcházení rizikovým jevům v chování žáků:

- drogové závislosti
- alkoholismus
- kouření (tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky)
- onemocnění HIV/ AIDS a další infekční nemoci
- onemocnění související s užíváním návykových látek
- virtuální drogy (počítače, televize, video, internet)
- šikanování a ubližování, kyberšikana
- vandalismus a další formy násilného chování
- záškoláctví
- krádeže osobních věcí
- rasismus, xenofobie
- kriminalita a delikvence
- závislost na politickém a náboženském extremismu
- virtuální drogy (netolismus)
- patologické hráčství (gambling)
- poruchy příjmu potravy
- negativní působení sekt
- sexuální rizikové chování
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě

B. Rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech:

- týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání
- ohrožování mravní výchovy mládeže
- poruch příjmu potravy
- domácího násilí

C. Další cíle:

- dobrá informovanost všech žáků školy v oblasti rizikového chování
- systematická výuka a výchova žáků ke zdravému životnímu stylu
- vytvoření dostatečného zájmu k trávení volného času v prostorách školy
- podpora vlastních aktivit žáků a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností
- začleňování méně průbojných žáků do kolektivu, odstranění nevhodného chování mezi žáky

- zapojení celého pedagogického sboru školy do systému prevence
- aktivní spolupráce s rodiči žáků a dalšími organizacemi podporujícími prevenci

3. Personální zajištění prevence

Na realizaci preventivního programu školy se podílejí všichni zaměstnanci školy:

Ředitelka školy Mgr. Věra Havelková

- zodpovídá za realizaci preventivního programu
- spolupracuje s PPP a dalšími organizacemi, institucemi a odborníky
- poskytuje materiály a informace učitelům k dané problematice
- řeší a eviduje sociálně patologické jevy ve škole
- jedná se zákonnými zástupci žáků

Třídní učitelka třídy II. : Mgr. Věra Havelková

- zajišťuje preventivní aktivity a programy prevence pro žáky (metodik prevence)
- mapuje vztahy žáků v třídním kolektivu
- řeší situaci s třídním kolektivem
- eviduje děti se speciálními vzdělávacími potřebami
- podílí se na tvorbě individuálních vzdělávacích plánů a PLPP
- spolupracuje s PPP a SPC, sestavuje MPP a další plány pro preventivní aktivity ve škole

Třídní učitelka třídy I. , zástupce ředitele pro základní vzdělávání: Mgr. Vosáhlová Lenka

- podílí se na organizaci a průběhu preventivních aktivit a programů prevence
- tvoří individuální vzdělávací plány a PLPP
- mapuje vztahy žáků v třídním kolektivu
- řeší situace, které vznikají v kolektivu žáků
- jedná se zákonnými zástupci žáků
- spolupracuje s PPP a SPC
- pracuje jako výchovný poradce

Další učitelka základní školy: Mgr. Štěpánková Michaela

- podílí se na organizaci a průběhu preventivních aktivit a programů prevence
- sleduje vztahy žáků v třídním kolektivu
- řeší situace, které vznikají v kolektivu žáků, spolupracuje s třídními učitelkami
- jedná se zákonnými zástupci žáků
- spolupracuje s PPP a SPC

Vychovatelka školní družiny: Romana Heralecká

- podílí se na organizaci a průběhu preventivních aktivit a programů prevence
- řeší situace, které vznikají v kolektivu žáků
- jedná se zákonnými zástupci žáků
- spolupracuje s PPP a SPC

4. Analýza současného stavu

Analýza problematiky rizikového chování žáků ve škole je důležitá pro zjištění aktuálního stavu, stanovení příčin negativních jevů a vytýčení cílů prevence. K analýze slouží připomínky žáků, rodičů, členů pedagogického sboru, dotazníky, schránka důvěry, třídnické hodiny, předměty výchovného charakteru.

Co se mám daří:

- škola poskytuje žákům zajímavé volnočasové aktivity
- dodržujeme tradice školy při organizování zábavných, kulturních a sportovních akcí

- potěšil nás zájem rodičů o akce společné pro žáky a rodiče, např. společné dílny a kulturní akce
- žáci si oblíbili tzv. „Den naruby“, kdy si vyzkouší na vlastní kůži připravit si přípravu učitele na hodinu
- výskyt rizikového chování žáků byl v loňském roce minimální

Důležitým prvkem je školní prostředí, ve kterém žáci tráví hodně času. Žáci se podílejí na tvorbě prostředí, na jeho výzdobě, udržování pořádku. Jsou vedeni ke spoluzodpovědnosti, dostávají prostor k vlastní realizaci svých nápadů při výzdobě školy, třídy. Žáci si sami stanovili pravidla chování mezi sebou a jsou motivováni k jejich dodržování.

Co se nám nedaří:

Každý pedagogický pracovník ZŠ Dobrá Voda označil největší rizika, která ve škole pozoroval a evidoval. Z těchto poznatků byl vytvořen seznam projevů a forem rizikového chování, kterým je nutno věnovat zvýšenou pozornost:

- občasné lhaní
- nezdravení dospělého
- neplnění školních povinností, zapomínání školních pomůcek a domácích úkolů
- nedodržování třídních pravidel
- podceňování rizik v silniční dopravě
- vysoká omluvená absence žáků (sourozenců)

Z analýzy pro nás vyplývají tři nejdůležitější úkoly:

- pokračovat ve všech aktivitách, které se nám osvědčily
- kvalitně a účelně využívat metod osobnostní a sociální výchovy
- prohloubit a zkvalitnit spolupráci se zákonnými zástupci žáků

5. Konkrétní aktivity podporující primární prevence

- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních – vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování
- akce zaměřené na zvýšení právního vědomí – spolupráce s Policií ČR
- dovednost volby správné životosprávy
- zvyšování příznivého klima v třídním kolektivu formou organizování výletů, exkurzí, projektových dnů, dodržováním tradic školy
- nabídka volnočasových aktivit
- účast ve výtvarných soutěžích
- ekologická výchova – výukové programy na Ostrůvku, Den Země, ekologické projekty

6. Aktivity pro žáky:

A. Ve výuce

Problematiku rizikového chování lze zařadit do většiny předmětů. Mimo jiné je prevence i součástí Školního vzdělávacího programu a platných učebních osnov.

Hlavní úkoly a cíle:

- orientovat se v otázkách aktivního zdraví
- orientovat se v krizových situacích, předcházení těmto situacím
- organizovat svůj denní režim
- chápat všechny změny spojené s dospíváním

Metody práce:

- výklad (informace)
- samostatná práce (výtvarné práce, koláže, slohová práce, referáty, informace z tisku, literatury, internetu apod.
- besedy s učiteli, diskuse
- sociální hry, hraní rolí, obhajoba určitého názoru, trénink odmítání nabízené omamné látky,
- komunikace
- práce ve dvojicích, skupinách

Témata zařazovaná do vyučovacích hodin (závazná pro všechny vyučující):

1. ročník

- Okolí školy – bezpečná cesta do školy.
- Chování ve škole – nebezpečí úrazů, správné chování.
- Rodina – vztahy a pomoc v rodině, styk s cizími lidmi a jeho nebezpečí.
- Naše tělo – zdravý způsob života, nezdravý způsob života – alkohol, kouření, jiné drogy.
- Denní režim, volný čas.
- Zdraví a nemoc – péče o zdraví, úrazy.
- Důležitá telefonní čísla.

Žák:

- odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná
- chová se obezřetně při setkání s cizími jedinci
- respektuje základní zásady školního řádu
- respektuje spolužáky.

2. ročník

- Vztahy ve školní třídě.
- Dopravní problematika, nebezpečí na silnici.
- Domov – úcta ke stáří, slušné chování, vztah k druhým lidem.
- První pomoc při úrazech, předcházení úrazů.
- Volný čas a jeho smysluplné využití.
- Návykové látky a zdraví.

Žák:

- seznamuje se se svými právy a povinnostmi
- pokouší se obhajovat své názory
- rozlišuje správné chování od nesprávného, učí se posuzovat chování spolužáků ve třídě
- uvědomuje si škodlivost některých látek na lidské zdraví
- pokouší se obhajovat své názory.

3. ročník

- Režim dne školáka.
- Osobní hygiena, význam pohybu pro zdraví člověka, otužování, sauna.
- Zásady správné výživy, vhodné nápoje, vitamíny.
- První pomoc při úrazech.
- Psychohygiena, záliby, koníčky, relaxace.
- Ochrana zdraví člověka, ochrana před UV zářením.

Žák na konci prvního období (1. -3. ročník):

- ovládá pravidla slušného chování mezi lidmi a procvičuje je na konkrétních situacích

- pojmenuje některé problémy dětí, které žijí jen s jedním z rodičů
- vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití v rodině, obci
- nepovyšuje se nad ostatní, neprosazuje své potřeby silou
- projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům
- rozpozná odlišnost lidí z hlediska vnějšího vzhledu
- rozliší nevhodné chování a umí na ně poukázat
- respektuje odlišné názory a zájmy jiných
- vyjádří svůj názor
- přizná svou chybu, učí se domluvě na společném postupu řešení problémů v kolektivu
- zná zásady zdravé výživy a chápe význam pitného režimu
- projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví
- pojmenuje některá zdravotní rizika spojená s užitím návykových látek
- uvědomuje si, jak může ohrozit své zdraví požitím návykových látek, dokáže je odmítnout
- dokáže odmítnout návrhy a lákání cizích osob
- rozpozná, na koho se obrátit v případě pocitu vlastního ohrožení.

4. a 5. ročník

Zdraví, osobní hygiena, režim dne, první pomoc:

- Zdraví a jeho ochrana, péče o vlastní zdraví, lékařská péče – měření teploty, příprava bylinkového čaje, vitamíny, otužování, sběr léčivých bylin apod.
- Nemoci, jejich příznaky, cesty přenosu, imunitní systém – očkování, karanténa, izolace, nemoci nakažlivé a přenosné apod.
- Osobní hygiena, intimní hygiena dívek a chlapců v období dospívání, ošetření pleti, vlasů, rukou.
- Hygiena odívání – pracovní oblečení, spodní prádlo, sportovní oblečení.
- Duševní hygiena – relaxační cvičení, regenerační postupy, jóga, kultura, kniha, vliv pracovního prostředí (školního) na vývoj osobnosti.
- Pohybový režim žáka – různé druhy sportů a roční období, pobyt venku, turistika, TV chvilky v hodinách apod.
- Pracovní den žáka a jednotlivých členů rodiny – práce a odpočinek, sestavení denního režimu, využívání volného času, práce rodičů, dovolená, prázdniny, dny volna, zájmová činnost apod.
- Masmédia, počítače, tablety, mobilní telefony, sociální sítě, internet – možná zdravotní rizika, ovlivňování, psychické potíže, počítač je dobrý sluha, ale zlý pán.
- Tělesně a smyslově postižení jedinci ve společnosti – postižení jedinci jsou rovnocennými partnery, pomoc postiženým spoluobčanům, charita apod.
- Úrazy, zásady poskytování první pomoci, základy obvazové techniky – ošetření běžných poranění, přivolání lékařské pomoci, předcházení úrazům.

Výživa a zdraví:

- Základní živiny a jejich význam – bílkoviny, tuky, sacharidy, vitamíny, nerostné látky – jejich zdroje, příprava ovocného salátu, skladování ovoce a zeleniny apod.
- Denní množství potravin a tekutin – vhodný pitný režim, příprava čaje, pozor na diety, nepřejídat se apod.
- Zásady zdravé výživy, vliv stravování na zdraví člověka, současné směry ve výživě – sestavování jednoduchého jídelníčku, vhodné svačinky do školy, recepty a způsoby přípravy potravy.
- Nabídka rychlého občerstvení, preferování potravin zdravé výživy – poživatiny s negativním vlivem na zdraví (vysoký obsah tuků, soli, cukru), vlastní chybné návyky
- Reklama – posuzování konkrétních reklam v souvislosti se zdravou výživou, doporučení odborníků. Vytvoření vlastní reklamy na zdravé potraviny.
- Nákup potravin – jakost, datum spotřeby, stav obalů, praktické posuzování informací

na potravinách, posuzování jakosti a nezávadnosti. Domácí výroba versus ultra zpracované potraviny a jejich negativní vliv na zdraví.

- Rodinný stůl, způsob podávání stravy, kultura stolování, školní jídelna, restaurace, slavnostní stolování, společenské chování u stolu, praktické činnosti spojené se stolováním.
- Situační hry zaměřené na praktické uplatňování zásad zdravé výživy – odmítání sladkostí, recepty a doporučení z vlastní rodiny apod.

Základy rodinné a sexuální výchovy

- Rodina, její funkce a vývoj, výchovné vlivy, rodinné role, náhradní rodinná péče. Vlastní rodina – členové, rodový strom, sourozenci, „moje“ úloha v rodině.
- Vztahy mezi lidmi – kamarádství, láska, manželství, rodičovství, příbuzenství. Vztahy ve vlastní rodině. Vztahy v různých „literárních, filmových“ rodinách. Hry na posílení tělesného kontaktu – rozvoj důvěry a pocitu bezpečí.
- Komunikace v rodině a mezi lidmi – projevy respektu, úcty, vzájemné pomoci, vcítění se do problémů jiných. Diskuse o příkladech dobrých vztahů mezi dětmi a dospělými. Modelové situace – komunikace na dané téma.
- Konflikty v mezilidských vztazích, mezi přáteli, v rodině – modelové situace – porad', jak vyřešit problém.
- Etika dospívání – anatomicko-fyziologické a psychologické změny v pubertě, tělesný vzhled. Modelové situace – kultivovaná komunikace v sexuálních vztazích chlapců a dívek. Modelové situace – otevřeně hovořit o intimních záležitostech s rodiči a učiteli.
- Vznik života a narození dítěte – pohlavní orgány mužů a žen, oplození, vývoj dítěte v děloze, těhotenství, porod. K novému životu přistupovat s úctou a pokorou.
- Sexuální chování – láska a její přirozené projevy, chování mezi dívkou a chlapcem. Kamarádké chování mezi dívkami a chlapci.
- Sexuální zneužívání – ochrana před sexuálním a jiným zneužíváním, linka důvěry, krizová centra, důvěra v učitele. Modelové situace – odmítnout cizího člověka.
- Sexualita a násilí ve sdělovacích prostředcích – výběr vhodných pořadů a časopisů, odmítavý postoj ke každému násilí.
- Péče o dítě v rodině – vycházet z vlastní rodiny. Péče od narození až po stáří.

Prevence zneužívání návykových látek:

- Legální a nelegální návykové látky a rizika jejich zneužívání – léky na spaní, proti bolestem, alkohol, cigarety apod. Nelegální látky – jejich nebezpečnost.
- Ochrana dítěte před návykovými látkami, odmítání návykových látek – modelové situace na nácvik asertivního chování – odmítání a komunikace v situacích spojených s návykovými látkami.
- Hledání vhodnějších činností, než je kouření a pití alkoholu. Modelové situace – odmítnutí vrstevníků, kteří kouří, pijí alkohol.
- Nebezpečí návykových látek v dopravě.
- Vytváření vlastní reklamy propagující zdravý způsob života a odsuzující návykové látky.
- Centra odborné pomoci – linky důvěry, OPPP, seznam důležitých adres a telefonů služeb odborné pomoci. Modelové situace – komunikace na lince důvěry při problémech s návyk. látkami.

Osobní bezpečí

- Výběr kamarádů z hlediska osobního bezpečí a bezpečné chování v kontaktu s vrstevníky při hrách, pohybových aktivitách, výletech, mimoškolní činnosti.
- Ochrana dítěte a jeho bezpečné chování v různých prostředcích – dopravní prostředky, ulice apod. Právo každého dítěte na bezpečí a ochranu. Chování při přesunech a činnostech mimo školu. Vytipování nebezpečných míst a situací.
- Krizové situace – šikana, deviantní osoby, dealer aj. Vytipování důvěryhodných osob. Seznámit děti s různými „triky“ některých lidí.

- Přivolání pomoci v situacích ohrožení osobního bezpečí – křičet, rychle odejít, utéci, protiútok. Hry typu „Co kdyby...?“
- Dětská krizová centra, linky důvěry, adresy a telefonní čísla.

Všechny náměty a témata budou zařazovány do výuky všech předmětů, především prvouky a přírodovědy. Budou probírány s ohledem na věk a individualitu každého žáka a vycházet z aktuálního dění. Budeme využívat zpráv a informací ve sdělovacích prostředcích, v nejbližším okolí. S některými tématy budou žáci seznámeni formou besedy, videoprogramu apod. Budeme využívat modelové situace, hry a přirozenou zvědavost dětí.

B. Jednorázové tematické aktivity, tradice školy (viz též Plán činnosti školy)

- slavnostní zápis dětí do prvních tříd, podílejí se žáci
- Mikulášská besídka pro žáky školy
- Vánoční besídka pro rodiče s vyrobenými dárečky od žáků
- Karneval
- Den dětí
- Halloween party s noclehem ve škole
- školní vlastivědné výlety, návštěva ekologického centra
- Zahradní slavnost pro veřejnost, slavnostní rozloučení s žáky pátých tříd, pasování prvňáčků na čtenáře
- kulturní představení, zájezd žáků do Planetária, do ZOO apod.
- dílny pro žáky a rodiče
- školní výlety na závěr školního roku
- „Den naruby“
- projektové dny
- výtvarné soutěže a výstavy, vědomostní soutěže
- zájmové akce společné pro děti a rodiče
- sportovní akce (společně s rodiči i bez nich)
- besedy s hasiči, policisty, starostou obce
- exkurze
- kulturní akce dle nabídky pro školy
- dny otevřených dveří při různých příležitostech
- Den s prarodiči
- netradiční třídní schůzka – kavárna (stolová úprava, občerstvení připravené žáky)

7. Další aktivity školy

Učitelé, rodiče a žáci byli seznámeni s minimálním preventivním programem a postupem řešení vyskytujících se sociálně patologických jevů ve škole. Ve škole funguje schránka důvěry, do níž mohou žáci dávat své dotazy nebo informace. Žáci vědí, že do schránky má přístup učitel a bude s nimi o jejich problémech diskutovat. Pravidelně je vyhodnoceno využívání této nabídky a podle výsledku jsou připravena další opatření, nabídky, možnosti. O dění ve škole informují školní webové stránky.

8. Zákonní zástupci

Při naší škole pracuje školská rada, spolupracuje s vedením školy.

Škola nabízí a pořádá pro zákonné zástupce:

- konzultace s třídní učitelkou
- výstavky prací dětí
- informace o práci školy v místním zpravodaji, na internetu
- pravidelný styk třídního učitele s rodiči
- besídky pro rodiče: Vánoce, Den matek, Zahradní slavnost, výročí obce i školy
- slavnostní zápis dětí do první třídy
- spolupráce s místními organizacemi
- poskytování informací o negativních jevech rodičům

- netradiční setkání rodičů, učitelů a žáků
- zájmové akce společné pro děti a rodiče
- webové stránky školy

9. Volnočasové aktivity ve škole, nabízené školou

Škola realizuje jednorázové či pravidelné volnočasové aktivity zaměřené na smysluplné využívání volného času, včetně cílené prevence.

Škola nabízí:

- přístup na internet
- přístup na školní zahradu a hřiště s možností sportovního vyžití ráno, odpoledne
- klub Šikovné ruce, zájmový útvar Človíček, klub AJ hrou pro 1. – 2. ročník
- zájmový útvar Náboženství (od 7 žáků nepovinný předmět)
- doučování žáků
- sportovní a výtvarné soutěže, ekologické projekty
- žáci připravují vystoupení pro různé příležitosti

10. Řešení přestupků

Školní řád zakazuje žákům školy používání návykových látek ve škole. Školní řád vymezuje dále i pravidla chování ve škole i zacházení se školním zařízením. Žáci jsou se školním řádem seznámeni vždy první školní den v září a dále i v průběhu školního roku.

Škola má vypracovaný Krizový plán - postup pro řešení při užití tabákových výrobků ve škole, alkoholu a jiných návykových látek, výskytu záškoláctví, vandalismu, krádeží, šikany a kyberšikany, týrání dítěte, poruchy příjmu potravy, sebepoškozování, rasismu, netolismu, násilí, domácího násilí, nová náboženská hnutí, rizikové chování v dopravě, sebevražedné chování. Žáci jsou o plánu informováni na začátku školního roku. Rodiče jsou informováni na třídní schůzce.

11. Spolupráce s dalšími organizacemi

Škola pravidelně nebo příležitostně spolupracuje s následujícími subjekty:

- pedagogicko- psychologickou poradnou, SPC, Střediskem výchovné péče
- odborná práce s dětmi ohroženými sociálně patologickými vývojem je zajišťována odborníky PPP
- spolupráce s oddělením péče o dítě při řešení situací, které spadají do kompetence tohoto odboru
- s Policií ČR, s dobrovolnými hasiči z Dobré Vody a z Křižanova

12. Hodnocení aktivit a sledování jejich efektivity

Jednotlivé části programu kontroluje realizátor programu, pravidelně je vyhodnocuje a podle výsledků program modifikuje. S výsledky seznamuje učitele i rodiče a výsledky zveřejňuje, publikujeme. Třídní učitelka každoročně zpracovává zprávu o realizaci MPP, kterou předkládá vedení školy.

Pro zjišťování efektivity programu používáme metody kvantitativní, např. necháme žáky ohodnotit danou akci v bodech nebo ji oznámují. Pro kvalitativní hodnocení necháme děti napsat, co zažily, jak byly spokojené. Ptáme se na hodnocení rodičů, ostatních vyučujících. Využíváme také dotazníky pro žáky i rodiče. Zhotovujeme dokumentaci přístupnou na internetu žákům i veřejnosti. Vše, co se ve škole děje, prezentuje škola na svých webových stránkách. Žáci sami hodnotí akce ve slohových pracích a na nástěnkách k daným tématům.

13. Závěr

Preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělávání žáků po celou dobu jejich školní docházky. Účastní se ho učitelé, žáci, rodiče, odborníci. Jeho efektivitu je možno zjistit mnohdy, až žáci opustí školu a dokáží, že se umí uplatnit v konkurenční společnosti svých vrstevníků. Je velice těžké měřit efekt našeho

preventivního působení bez pozdějších informací o žácích. Každý žák má jiné životní zkušenosti a působí a platí na něho něco jiného. Program je sestaven a realizován tak, aby respektoval i tato fakta.

Naší snahou a přáním je co nejvíce žáků vybavit schopností, vůlí a rozumovými předpoklady ubránit se bezohledným negativním psychologickým vlivům a nátlakům nejrůznějších part, sekt i jednotlivců, všem návykovým látkám a rizikovému chování v celé šíři.

Nedílnou součástí Minimálního preventivního programu je příloha č. 1 – dokument **Krizový plán**.

V Dobré Vodě dne 29. 8. 2024

Vypracovala Mgr. Věra Havelková

Níže podepsaní pracovníci byli s dokumentem seznámeni a rozumí jeho obsahu:

Jméno	Podpis
Mgr. Věra Havelková	
Mgr. Lenka Vosáhlová	
Mgr. Michaela Štěpánková	
Romana Heralecká	

Minimální preventivní program byl projednán a schválen na pedagogické radě dne 30. 8. 2024.

KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

Postup při řešení vybraných typů rizikového chování

příloha Minimálního preventivního programu školy

Vypracovala Mgr. Věra Havelková

.....

KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

Hlavním cílem krizového plánu je eliminovat či minimalizovat možné škody v případě, kdy k projevům rizikového chování ve školním prostředí dojde.

Krizový plán školy byl vypracován jako pomocný manuál pro všechny pedagogické pracovníky a vychází z těchto dokumentů:

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21291/2010-28
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č. j. 21149/2016
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, č. j. 10194/2002-14.

Obsah:

1. Tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky
2. Alkohol
3. Návykové látky
4. Záškoláctví
5. Vandalismus
6. Krádeže
7. Šikana mezi žáky
8. Kyberšikana
9. Syndrom týraného dítěte – CAN
10. Sebeпоškozování
11. Poruchy příjmu potravy
12. Rasismus
13. Násilí
14. Netolismus
15. Nová náboženská hnutí
16. Domácí násilí
17. Rizikové chování v dopravě
18. Žák v ohrožení života
19. Sebevražedné myšlenky žáka
20. Nápravná opatření
21. Důležitá telefonní čísla

1. Tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky

Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit. Kouřit zde nesmějí žádné osoby a není možné ani zřízovat kuřárny nebo místa pro kouření vyhrazená.

1.1. Postup školy při užití tabákového výrobku žákem

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci jakýchkoliv tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Pedagogický pracovník odebere žákovi výrobek a zajistí, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Pedagogický pracovník dále o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud /od koho má tabákový výrobek), který založí metodik prevence do své agendy.
4. Třídní učitel informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
5. Žákovi bude uděleno výchovné opatření.
6. V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností.

2. Alkohol

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, anebo je v konzumaci alkoholu podporovat.

2.1. Postup školy při užití alkoholu žákem

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Pedagogický pracovník žákovi alkohol odebere a zajistí, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, že je žák ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
4. Pedagogický pracovník sepíše o události záznam s vyjádřením žáka (pokud nehrozí akutní nebezpečí).
5. Pedagogický pracovník informuje vedení školy a třídního učitele.
6. Škola vyrozumí zákonného zástupce žáka, že žák konzumoval alkohol ve škole. Pokud není žák schopen výuky, vyzve ihned zákonného zástupce, aby si žáka vyzvedl.
7. Pokud není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů.
8. Žákovi bude uděleno výchovné opatření. Za rizikové a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.
9. Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálněprávní ochrany dítěte. 10. Pedagogický pracovník může provést orientační test na zjištění alkoholu na základě § 16 z.č. 379/2005 Sb., v odůvodněných případech pouze na základě předem získaného informovaného souhlasu zákonného zástupce. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka. Test plně hradí rodič nebo zákonný zástupce. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

2.2. Postup školy při nálezu alkoholu ve škole

1. Pracovník školy tekutinu nepodrobuje žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy.
3. Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
4. Zpracuje stručný záznam o události.

2.3. Postup školy při nálezu alkoholu u žáka

1. Pracovník školy zabavenou tekutinu nepodrobuje žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy.
3. O nález sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomna ředitelka školy.
4. Škola o nález vyrozumí zákonného zástupce nezletilého žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož nezletilého žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, obce s rozšířenou působností. V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

3. Návykové látky

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

3.1. Postup školy při užití návykové látky žákem

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci návykové látky v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Pedagogický pracovník žákovi návykovou látku odebere a zajistí, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, že je žák ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
4. Pedagogický pracovník sepíše o události záznam s vyjádřením žáka (pokud nehrozí akutní nebezpečí).
5. Pedagogický pracovník ihned vyrozumí vedení školy, následně informuje třídního učitele.
6. Škola vyrozumí zákonného zástupce žáka, že žák konzumoval návykovou látku ve škole. Pokud není žák schopen výuky, vyzve ihned zákonného zástupce, aby si žáka vyzvedl. Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.
7. Pokud není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů.
8. Škola splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
9. Žákovi bude uděleno výchovné opatření. Je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový pouze sobě, distributor může ohrozit okolí. Distribuce je trestným činem, užívání návykových látek je porušením školního řádu.
10. Pedagogický pracovník může provést orientační test na zjištění návykové látky na základě § 16 z.č. 379/2005 Sb., v odůvodněných případech pouze na základě předem získaného informovaného souhlasu zákonného zástupce. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka. Test plně hradí rodič nebo zákonný zástupce. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem návykové látky, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

3.2. Postup školy při nálezů návykové látky ve škole

1. Pracovníci látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nálezů ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem.
3. O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
4. V případě časové překážky na straně Policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

3.3. Postup školy při zadržení návykové látky u žáka

1. Pracovníci látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
3. Sepíše záznam s vyjádřením žáka. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomna ředitelka školy.
4. O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
5. V případě, že se žák látkou intoxikoval a je přivolán lékař, předají látku lékaři.
6. V případě důvodného podezření, že některý žák má u sebe návykovou látku, pracovníci školy vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.
7. Žáka je nutné mít do příjezdu Policie ČR izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věci.

3.4. Postup školy při zjištění distribuce návykové látky ve škole

1. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
2. Škola vyrozumí také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.

4. Záškoláctví

Za záškoláctví je považována neomluvená absence žáka ve škole. Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku.

4.1. Postup školy při záškoláctví

1. O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel vedení školy. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti prověřuje její věrohodnost.
2. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka ředitelka školy. O pohovoru provede písemný záznam, do něhož uvedou způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem.
3. Pokud má žák víc než 10 neomluvených hodin, svolá ředitelka školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitelka školy, zákonný zástupce, učitel, zástupce orgánu sociálněprávní ochrany dětí, popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis.
4. Žákovi bude uděleno výchovné opatření.
5. V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací orgánu sociálně – právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu.
6. V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, pokud již byli zákonní zástupci pravomocným rozhodnutím správního orgánu postiženi pro přestupek podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, nebo je-li neomluvená absence žáka příliš vysoká, následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR.

5. Vandalismus

Vandalismus ve školním prostředí se projevuje ničením školního majetku nebo jeho poškozováním a ničením majetku ostatních žáků a žákyň, případně dalších členů školní komunity.

5.1. Postup školy při řešení vandalismu

1. Pedagogický pracovník promluví se žákem a snaží se zjistit příčinu jeho chování.
2. O způsobené škodě provede záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím...
3. U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, bude preferovat tento způsob náhrady škody.
4. Úmyslně způsobenou škodu nahradí zákonný zástupce žáka.
5. Žákovi bude uděleno výchovné opatření.
6. Informování zákonného zástupce:
  - a) V případě, kdy způsobená škoda je nepatrná nebo malá, je třeba věc oznámit rodičům tehdy, jestliže dítě věc poškodilo úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu.
  - b) V případě škod většího rozsahu nebo škod na majetku někoho třetího (spolužák, cizí osoby v průběhu školní exkurze atd.) oznámí rodičům vždy.
7. Informování Policie ČR:
  - a) Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci.
  - b) Jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.
8. V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, nahlásí škola toto jednání na OSPOD.

6. Krádeže

Krádež je takové jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod.

6.1. Postup školy při řešení krádeže

1. Pedagogický pracovník se musí zabývat každou zjištěnou nebo nahlášenou krádeží a vyšetřit ji. Při prosloveh k dětem nezačíná slovy, že si všichni mají na své věci dávat dobrý pozor a vy jste jim říkali, že si to, či ono nemají do školy nosit. Tyto informace často vyznívají, jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj.
2. Provede šetření o krádeži, pečlivě se zabývá příčinami a udělá záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím...

3. Zákonné zástupce poškozeného vyrozumí ihned, rodiče zloděje až poté, kdy bude přesně znát příčiny, které dítě k takovému chování vedly.
4. S náhradou způsobené škody postupujte jako u vandalismu.
5. Žákovi bude uděleno výchovné opatření.
6. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, vyrozumí Policii ČR.
7. V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, nahlásí škola toto jednání na OSPOD.

7. Šikana mezi žáky

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky např. v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Za šikanování se nepovažuje škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování (opakování, záměrnost atd.). Například, když se tzv. „poperou“ dva přibližně stejně silní žáci.

7.1. Ohlašovací povinnost školy při výskytu šikany

1. Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství
2. Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí
3. Škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že ohrožuje svým chováním samo sebe.

7.2 Základní komponenty školy pro řešení šikany

1. Zmapování situace ve škole – analýza a evaluace.
2. Motivování pedagogů pro účinnou prevenci i řešení šikany.
3. Vzdělávání pedagogů v oblasti prevence šikany.
4. Ustanovení preventivního týmu (výchovné komise): ředitelka školy, učitel, vychovatelka, případně dle závažnosti i zástupce orgánu sociálněprávní ochrany dětí, popř. další odborníci.
5. Společný postup při řešení šikanování (dva základní scénáře).
6. Primární prevence v třídních hodinách.
7. Primární prevence ve výuce.
8. Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování.
9. Ochranný režim (demokraticky vytvořený smysluplný školní řád, účinné dohledy učitelů).
10. Spolupráce s rodiči (seznámení s nekompromisním bojem školy na třídních schůzkách).
11. Spolupráce se specializovanými zařízeními (PPP, SVP, orgán sociálně- právní ochrany dětí, Policie ČR, speciální pedagogové, psychologové, středisko preventivní péče, pediatr).
12. Vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol).

7.3 Postup školy při podezření na šikanu

1. Učitel co nejdříve oznámí své podezření vedení školy a konzultuje s ním další postup.
2. Ředitelka školy a učitelka individuálně pohovoří s informátory a oběťmi.
3. Společně naleznou vhodné svědky a individuálně s nimi pohovoří (nikdy nesmí společně vyšetřovat agresora a svědky, nebo konfrontovat oběti a agresory!).
4. Zajistí ochranu obětí. Spojí se s rodiči obětí, konzultují výskyt nepřímých znaků šikany. Poprosí je o pomoc.
5. Na základě zjištěných informací posoudí výchovná komise, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti.
6. Pokud jde o šikanu v pokročilém stádiu, požádá škola o pomoc odborníky.

7. V případě počáteční šikany zvolí vhodnou metodu:
  - a) Metodu usmíření (individuální rozhovory s oběťmi a agresory).
  - b) Metodu vnějšího nátlaku (individuální rozhovory s agresory).
8. Škola individuálně pozve rodiče agresorů. Seznámí je se situací, sdělí jim navrhovaná opatření a požádá je o spolupráci.
9. Škola individuálně pozve rodiče obětí šikany. Seznámí je se situací, domluví se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik...)
10. Na třídnické hodině třídní učitel rozebere situaci (vynechá citlivé detaily), vysvětlí nebezpečí šikany a důsledky. Oznamí potrestání viníků.
11. Třídní učitel bude se třídou dále pracovat. Podle potřeby požádá o pomoc odborníky.

7.4. Postup školy v případě brutální šikany

1. Učitel musí zvládnout svůj vlastní šok, zastavit násilí a postarat se o oběť, poskytnout jí nejnnutnější pomoc a ochranu.
2. Učitel zalarmuje kolegy a informuje vedení školy, třídu nesmí nechat bez dozoru.
3. Učitelé by měli zabránit tomu, aby se třída mezi sebou domluvila, zamezit křivé skupinové výpovědi. Někdo by měl s žáky zůstat a hlídat je. Také je možné rozdělit je do skupin. Ale i ty musejí zůstat pod dozorem.
4. Pokud je postižený žák vážně zraněný, zavolají záchranku a informují rodiče. Pokud zraněný není, i tak je třeba ho chránit, pomáhat mu překonat prožitá trauma, uklidnit ho a utěšit, snažit se mu dodat pocit bezpečí.
5. Škola je povinna nahlásit celou věc policii, současně naváže kontakt se specialistou na šikanování.
6. Škola v ten samý den zahájí vlastní vyšetřování.

8. Kyberšikana

Pojem kyberšikana představuje úmyslné urážky, vyhrožování, zesměšňování nebo obtěžování druhých prostřednictvím moderních komunikačních prostředků většinou v delším časovém období. Pachatel často jedná anonymně, takže oběť netuší, od koho útoky pochází.

8.1. Postup školy v případě oznámení kyberšikany, která probíhá mimo školu

1. Zajistit ochranu oběti – doporučit, aby okamžitě přerušila veškerou komunikaci s útočником.
2. Informovat rodiče a doporučit jim, aby se obrátili na Policii ČR.
3. Doporučit rodičům a žákovi, aby si zajistili všechny dostupné důkazy, žák nesmí nic mazat, vše vytisknout a archivovat.
4. Zapsat záznam o oznámení a rozhovoru s obětí a zákonnými zástupci.

8.2. Postup školy v případě kyberšikany, která probíhá na půdě školy

1. Zajistit ochranu oběti – doporučit, aby okamžitě přerušila veškerou komunikaci s útočником.
2. Zajistit všechny dostupné důkazy, vyšetřit všechny souvislosti, požádat o pomoc IT experta, vše vytisknout. Požádat o pomoc Policii ČR, PPP, OSPOD, webové prostředí, kde ke kyberšikaně došlo,....
3. Požádat útočníka, aby se svého jednání zdržel, upozornit ho na protiprávní jednání.
4. Informovat a poučit rodiče. Dále postupovat podle stejných pravidel jako v případě vyšetřování šikany.
5. Žádat konečný verdikt a informace od všech zapojených institucí a zákonných zástupců.
6. Potrestat agresora v souladu se školním řádem.

9. Syndrom týraného dítěte – CAN

Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná. Vzniká převážně úmyslným ubližováním dítěti, které je nejčastěji způsobeno jejich nejbližšími vychovateli.

9.1 Postup školy při podezření na týrané, zneužívané nebo zanedbávané dítě

1. Učitel co nejdříve oznámí své podezření řediteli školy a konzultuje s ním další postup.
2. Učitel, nejlépe třídní učitel se pokusí navázat s žákem osobní kontakt a pohovořit s ním.
3. Škola může pozvat k rozhovoru zákonného zástupce žáka, aby zdůvodnil příčiny žákova neobvyklého chování.

4. Pokud se žák nechce se svým problémem svěřit, požádá škola o pomoc odborníky – PPP, OSPOD.
5. V případě podezření na týrání žáka nahlásí škola tuto skutečnost na OSPOD.
6. Pokud má škola jistotu, že byl spáchán trestný čin – „Týrání svěřené osoby“ nebo „Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě“ – ohlásí tento čin Policii ČR.

9.2 Postup školy při podezření na sexuální zneužívání dítěte

1. Při oznámení nebo podezření na sexuální zneužívání dítěte učitel co nejdříve oznámí své podezření řediteli školy a konzultuje s ním další postup.
2. Pokud se dítě svěří učiteli osobně, ujistí ho, že mu pomůže a vhodně mu sdělí, že skutečnost musí ohlásit na policii.
3. Pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí ho informovat, že se dítě učiteli svěřilo.
4. Jestliže si škola není s podezřením jistá, kontaktuje OSPOD.
5. V ostatních případech škola kontaktuje Policii ČR a OSPOD.
6. Pokud se dítě stalo obětí napadení cestou do školy, nahlásí škola urychleně vše Policii ČR, rodičům a na OSPOD a zajistí ochranu dítěte až do příchodu rodičů.

10. Sebeпоškozování

Sebeпоškozování je komplexní autoagresivní chování, které na rozdíl od sebevraždy nemá fatální následky. Lze ho chápat jako nezralou odpověď na akutní anebo chronický stres, nezvladatelné emoce či myšlenkové pochody.

10.1 Postup školy v případě sebeпоškozování žáka

1. Učitel co nejdříve oznámí své podezření vedení školy a konzultuje s ním další postup.
2. Škola posoudí aktuální riziko sebeпоškození.
3. Škola kontaktuje zákonné zástupce dítěte, doporučí návštěvu specialisty a dále s nimi spolupracuje.
4. V případě přímého rizika ohrožení zdraví v důsledku sebeпоškozování zajistí dítěti lékařskou pomoc.
5. Navádění dítěte k sebeпоškozování podléhá povinnosti hlášení na OSPOD a Policii ČR.

11. Poruchy příjmu potravy

Pro mentální anorexii a bulimii je příznačný nadměrný strach z tloušťky, nespokojenost s tělem a nadměrná snaha o dosažení štíhlosti a její udržení.

11.1 Postup školy při podezření na poruchu příjmu potravy

1. V případě rizikových jedinců (rychle zhubnul, zvrací s jakoukoli argumentací) rozšíří škola nabídku vhodných, konkrétních materiálů a příruček jak zvládat anorexii a bulimii, zaměří se na prevenci.
2. Pokud dítě výrazně zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebeпоškozuje se, informuje třídní učitel rodiče žáka, pediatra.
3. Škola spolupracuje s rodinou dítěte s poruchou příjmu potravy, může zprostředkovat kontakt s psychologem nebo lékařem.

12. Rasismus

Rasistické chování je takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaných podle biologického rasového či národnostního původu tyto příslušníky těchto skupiny hodnotí a případně je i poškozují.

12.1 Postup školy v případě podezření na výskyt rasismu

1. Pedagog nesmí přecházet rasistické poznámky jednotlivců.
2. Pedagog musí okamžitě reagovat a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými postoji a názory.
3. Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu.
4. Zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
5. Pozvat experty k diskusi s žáky.
6. Informovat rodiče v případě zjištění uvedených hlouběji zakotvených postojů a nabídnout jim spolupráci

7. v případě závažných projevů informovat bezpečnostní složky (Policii ČR).

13. Násilí

Mezi nejrizikovější faktory v každodenním školním životě patří zejména agresivní chování.

Projevy školního násilí: rvačky, používání zbraní, vydírání, loupeže, veřejné zostuzení marginálních skupin (homosexuálové, cizinci, Romové, dívky), vandalismus (ničení školního majetku, věci spolužáků)

• zneužívání moci učitelem, násilí žáků vůči pedagogům, útoky na učitele, násilí mezi dospělými pracovníky školy, násilí rodičů vůči pedagogům nebo pedagogů vůči rodičům, skupinová agrese (šikana)

13.1. Postup školy v případě podezření výskytu násilí ve škole

1. Zaměstnanec vhodným způsobem zasáhne a zajistí ochranu oběti.
2. Pedagog (zaměstnanec) se snaží uklidnit vyhrocenou situaci (sníží hlas, projeví klid, snaží se vše ukončit neutrálně: „Nechme to být, snad se tolik neřeklo...“, „Dobře, máme toho dneska všichni dost...“, „Promiň,...“...), je jedno kdo je v právu, kde je pravda a tak podobně, nejdůležitější je, aby se dítě uklidnilo a pominula aktuální hrozba, důležitá je podpora zbytku třídy.
3. Zaměstnanec informuje ředitele školy.
4. Ředitel školy ve spolupráci s třídním učitelem zajistí pachatele, oběť a svědky (zabránit možnosti domlouvání, provedení individuálních rozhovorů se všemi přítomnými žáky).
5. Ředitel školy ve spolupráci s třídním učitelem výpovědi žáků, vše písemně zdokumentují a písemný zápis nechají podepsat všem přítomným
6. Ředitel školy ve spolupráci s třídním učitelem vyvodí závěr, opatření a nápravu
7. Ředitel školy informuje zákonné zástupce pachatele i oběti o situaci a dalších krocích, které musejí a budou následovat.

13. 2. Zásady:

1. nekonfrontovat oběť s agresorem
2. zabránit domluvě agresorů
3. zabránit křivé výpovědi
4. využít momentu překvapení – rychlost, důslednost, jednotnost
5. nechat rozhovory s agresory nakonec
6. dokončit vyšetřování tentýž den
7. zajistit bezpečí oběti i informátora
8. zvýšit pedagogický dozor na rizikových místech, v rizikových situacích
9. zahájení spolupráce s odborným zařízením
10. náprava kolektivu – intervenční program ve spolupráci s odborníky, restrukturalizace třídy (vyloučit z kolektivu jádro agresorů, kázeňská opatření, výchovná opatření)

13. 3. Verbální agrese + hrubé a vulgární výrazy

Je nutné jednoznačně a jasně deklarovat nesouhlas s takovýmto chováním a odmítnout ho. Děti budou mluvit tak hrubě, jak jim to okolí dovolí a je nutné, aby si byly vědomy toho, že to není normální chování a měly tedy potřebu vulgární mluvu na veřejnosti skrývat. Řeč je natolik spjata s myšlením, že velkorysá společenská tolerance užívání nejhrubších výrazů s sebou nutně nese i hrubé chování.

13. 4. Postup školy v případě výskytu verbální agrese a hrubých vulgárních výrazů

1. Škola má stanovená obecná pravidla soužití a tyto pravidla musí celý pedagogický sbor (včetně provozních zaměstnanců) dodržovat a vyžadovat.
2. Vulgární mluvu jednotně odkázat do roviny nepřijatelnosti.
3. Mladší děti trpělivě opravovat a dávat jasně najevo, že veřejné užívání hrubých výrazů není ve škole přípustné a společensky je to nevhodné.
4. V případě, že nedojde k nápravě, informuje třídní učitel a ředitel školy rodiče, vyzve je ke schůzce, kde žádá nápravu.
5. Ředitel ve spolupráci s třídním učitelem vyvodí závěr, opatření a kroky vedoucí k nápravě.

14. Netolismus

Termínem netolismus označujeme závislost na virtuálních drogách (počítačové hry, sociální sítě, internetové služby, videa, mobilní telefony, televize...)

Projevy netolismu: méně vykonané práce, pocit prázdnoty, když není člověk u počítače, ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače, brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače, rostoucí nervozita a neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát, přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá, krádeže peněz na nákup her, stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry, zkreslování, zatajování informací o své závislosti, hraní kvůli úniku od osobních problémů, narušené vztahy s rodinou, zanedbávání učení, opouštění dřívějších zájmů a přátel, zhoršující se školní výsledky

14. 1. Postup školy v případě podezření na výskyt netolismu u žáků

Základem prevence je kvalifikované pozorování pedagoga, které může poukázat na více typů rizikového chování. Unavenost, nervozita, náhlé změny v chování, zhoršení prospěchu atd., to vše může učitel napovědět, že žák prochází nějakou změnou, která nemusí být v pořádku. Zásadní je tedy být citlivý na podobné signály, dokázat nezaujatě pozorovat a hlavně signály přehlížet a nebagatelizovat. Potvrzení, že je rizikové chování mezi dětmi běžné, tedy že se stává normou, vede jen k rozvíjení a prohlubování problému. V praxi se stává, že rodiče či zákonní zástupci žáka nepovažují nelátkové závislostní chování dítěte za závažné. V tom případě může pedagog mj. seznámit rodiče / zákonné zástupce s tímto materiálem. Měl by je rovněž informovat o rizicích, které se s netolismem pojí.

V každém případě se důrazně doporučuje kontaktovat rodiče / zákonné zástupce žáka.

15. Nová náboženská hnutí

Jedná se o určitou ohraničenou sociální skupinu, jejíž členové sdílejí ideologický koncept, jehož prostřednictvím se skupina vymezuje vůči svému okolí, a dochází při tom k postupné sociální izolaci, manipulaci a ztrátě soukromí. V rámci primární prevence ve škole žáky seznamujeme s riziky a praktikami těchto skupin. Učíme žáky rozlišovat mezi sektou a tradičním náboženstvím a možnostmi pojetí/výkladu tradičních náboženství. Seznamujeme žáky s možnými riziky vstupu do sekty a s procesem závislosti na sektě a také proč lidé začnou inklinovat k těmto skupinám.

15. 1. Doporučení školy

1. Vždy naslouchejte svým žákům, mějte přehled o tom, jaké jsou mezi nimi aktuální informace – tedy co čtou, co poslouchají nebo co sledují v televizi.
2. Nikdy striktně nekažte a neodsuzujte, spíše vysvětlujte a snažte se o posilování pouta důvěry.
3. Vyhybejte se tomu, abyste nějaká témata tabuizovali.
4. Snažte se vždy poskytovat co nejobjektivnější informace za využití všech dostupných uvedených zdrojů.
5. Nesnažte se vnucovat „správný“ pohled na věc a nechte zaznít i jiné názory – nejlépe v moderované diskusi
6. Nikdy nezesměšňujte nebo nedegradujte „idoly“.
7. Máte-li podezření, že se ve vašem okolí objevil nějaký problém z této oblasti, vždy se snažte získat co nejvíce informací, než začnete jednat.
8. Pokud už se rozhodnete jednat, vždy se to snažte konzultovat s odborníky.

16. Domácí násilí

Domácí násilí představuje obvykle fyzické, psychické, nebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, k němuž dochází skrytě v soukromí.

Projevy: snížené sebevědomí, posttraumatická stresová porucha, psychosomatická onemocnění, neurózy, poruchy osobnosti, poruchy příjmu potravy, únik k závislostnímu chování, opožděný psychomotorický vývoj, bázlivost, nejistota, izolace – nemají žádné kamarády nebo mají odstup, nedůvěra, špatné dovednosti řešit konflikty.

Působení na děti, které se s domácím násilím setkaly ať již ve formě obětí či svědků náleží odborníkům (psychologům, terapeutům, příp. psychiatrům), nikoli škole.

Pedagog by však (pokud ví, že dítě bylo obětí, svědkem násilí) měl toto zohlednit ve svém přístupu k dítěti a třídě jako celku – měl by se k dítěti chovat stejně jako k ostatním, ale zároveň by měl být opatrný ve svých výrocích a hodnoceních, aby zbytečně dítěti neublížil.

Pokud se dítě samo svěří učiteli, měl by mu učitel projevit důvěru, nebagatelizovat jeho sdělení, neobviňovat jej ze lži a podpořit jej. Měl by jej informovat o tom, že se na domácí násilí vztahuje ohlašovací povinnost a on musí jednat v souladu s ní. Není úlohou učitele domácí násilí „diagnostikovat“, ani intervenovat v rodině. Rolí učitele je zprostředkovat dítěti potřebné informace a přizvat k řešení situace odborníky, kteří se dané problematice systematicky věnují. Pracovník školy má oznamovací povinnost. V případě zanedbání této povinnosti nastupuje pro tuto osobu trestní odpovědnost za nepřekážení nebo neoznámení trestného činu. Škola nesmí tolerovat násilí v jakékoli podobě. Prevence násilí je součástí vyučování.

17. Rizikové chování v dopravě

Rizikové chování v dopravě můžeme obecně charakterizovat jako takové jednání, které vede v rámci dopravního kontextu k dopravním kolizím a následně k úrazům nebo úmrtím.

17. 1. Podle cílové skupiny

- chodec
- cyklista

17. 2. Podle věku

- 1. stupeň základní školy – chodec, cyklista a cestující hromadnou dopravou

17. 3. Podle typu rizikového chování

- rizikové chování způsobené neznalostí dopravních předpisů
- rizikové chování způsobené osobnostními faktory (agresivní jednání, vyhledávání vzrušujících zážitků, přeceňování vlastních schopností).

17. 4. Rizikové faktory

- Nedostatek kladných vzorů v rodině
- Nedostatečné vzdělání (dopravní výchova)
- Osobnostní faktory – připravenost k agresivnímu jednání, vyhledávání vzrušení, nízká sebekontrola
- nedostatečné vyhodnocení rizika

17. 5. Zastřešující organizací pro bezpečnost silničního provozu je BESIP, působící při Ministerstvu dopravy ČR.

Na komunální úrovni se jedná o tyto partnery:

- a) městská policie (zejména v oblasti dozoru a asistence v dopravním provozu v místech s vysokým výskytem dětí – např. projekt Bezpečná cesta do školy)
- b) dopravní policie (zejména v oblasti vzdělávání a nácviku praktických dovedností)
- c) BESIP – metodologická podpora a informace
- d) Centrum dopravního výzkumu – odborné informace a publikace v oblasti dopravní výchovy

17. 6. Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga:

Dopravní výchova

- a) dopravní besedy v prostředí školní třídy – může vést dopravní policista, dopravní psycholog, vyškolený pedagog
- b) použití multimediálních pomůcek – ilustrace prostřednictvím audiozáznamu, PC her, přehrávání scének, různých ilustrovaných materiálů (např. pro výuku dopravního značení)
- c) praktický nácvik na dopravním hřišti,
- d) exkurze

17. 7. Práce s rodinou

Formou poskytování informací na rodičovských schůzkách, případně individuální konzultace s rodiči.

17. 8. Práce s osobností dítěte

Pozorování při dopravní výuce.

Kdy, koho a v jakém případě vyrozumět:

- komunikovat s rodiči žáka a domlouváme případné akce orientované na zvýšení kompetencí dítěte v dopravním systému
- výjimečně lze kontaktovat policii, a to zejména v případě, kdy jsme svědky aktivit žáků, které mohou vést k dopravním nehodám

17. 9. Možnosti a limity pedagoga:

Pedagog, pokud má podezření, popř. zkušenost s výrazně rizikovým chováním žáka, má možnost konzultovat nápadnosti v chování žáka s ředitelkou školy, popř. se ve spolupráci s ní obrátit na příslušnou pedagogicko - psychologickou poradnu s žádostí o konzultaci.

18. Žák v ohrožení života

- zaměstnanec školy, který je přítomen této situaci nebo je informován žákem, neprodleně poskytne první pomoc
- zavolá rychlou záchrannou službu 155, 112
- informuje vedení školy
- vedení školy informuje zákonné zástupce

19. Sebevražedné myšlenky žáka

Mohou se objevovat v různé kombinaci a u každého jinak. Nemusí být přítomny všechny signály. Každý projev sebevražedného jednání by měl být brán vážně.

19.1 Chování, prožívání a řeč žáka se sebevražednými myšlenkami:

- vyhýbání se kamarádům či oblíbeným činnostem, rozdávání věcí, loučení se
- zabývání se myšlenkami na sebevraždu, vyhledávání informací o sebevraždě či smrti
- shromažďování prostředků k vykonání sebevraždy, sebepoškozování, zanedbávání svého vzhledu
- zhoršené soustředění či spánek, změna chuti k jídlu
- zhoršený školní prospěch, nízké sebehodnocení a sebedůvěra
- rizikové chování
- náhlé změny nálad, dlouhodobý smutek, úzkostnost, podrážděnost, výbuchy vzteku
- vyčerpanost, apatie, pasivita
-

19.2 Řeč žáka se sebevražednými myšlenkami

- ne/ přímé vyjádření, že chce zemřít, vyjádření beznaděje, bezvýchodnosti
- dopisy na rozloučenou, deníky či básně s tématem smrti či sebevraždy
- „Nechci žít ..... Kéž bych se nikdy nenarodil..... Nikomu tu nebudu chybět ..... Jsem pro všechny jen přítěží, beze mě bude líp.“

19.3 Podpurný rozhovor s žákem se sebevražednými myšlenkami

Důležité je mluvit o tématu v klidu, o samotě a mít na to dostatek času. Ideální je, když s dítětem mluví učitel, se kterým má dobrý vztah. Je vhodné žáka přijmout, nesoudit, nenutit své způsoby řešení situace, nezlehčovat prožitky, netrestat ani nevyvolávat pocity viny. Pokud máme podezření, že žák má sebevražedné myšlenky, nesnažíme se situaci hned vyřešit sami. Rolí pedagoga je v takové chvíli poskytnout podpurný rozhovor a předat žáka do další péče (školní poradenské pracoviště – metodik prevence, výchovný poradce). V rozhovoru není nutné se bát ticha, je vhodné vyjádřit zájem o žáka, navázat kontakt a pak se

otevřeně zeptat na sebevražedné myšlenky. Žákovi neslibujeme důvěrnost informací, společně se domlouváme na dalším postupu, aby žákovi bylo lépe, a představujeme aktuální možnosti.

19.4 Jakými otázkami se můžeme ptát?

- Můžu s tebou chvíli mluvit?
- Mám pocit, že se v poslední době trápíš...
- Mám o tebe strach...
- Vidím, že se v poslední době straníš ostatních... neděje se něco?
- Pozoruji na tobě změny... jak se teď máš doma/ ve škole?
- Pojďme si popovídat...
-

19.5 Specificky zaměřené otázky:

- Děkuji, že mi říkáš, jak se cítíš a co prožíváš...
- Chápu to správně, že to, co mi říkáš, znamená, že si chceš ublížit?
- Pochopil jsem to správně?
- Slyšel jsem, že říkáš, že už nechceš žít... co jsi tím myslel?
- Když o tom takhle mluvíš, znamená to, že si chceš ublížit?

V případě podezření, že má žák sebevražedné myšlenky, pedagog vede s žákem rozhovor, podpoří ho. Informaci obratem sdělí ředitelce školy. Ta kontaktuje zákonného zástupce a pracovníka PPP. Vyhotoví zápis o situaci do knihy úrazů. Ve spolupráci s odborníky bude stanoven další postup v péči o žáka.

20. Nápravná opatření

Škola má k dispozici pro zastavení nežádoucích jevů nápravná opatření.

20.1 Pro potrestání agresorů lze užít následující běžná nápravná opatření:

- Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy.
- Snížení známky z chování.
- Doporučení rodičům obětí i agresorů návštěvy v ambulantním oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež nebo v nestátních organizacích majících podobnou náplň činnosti jako SVP.
- Doporučení návštěvy PPP, etopeda, dětského psychologa, dětského lékaře, či jiného specializovaného pracoviště.

20.2 V mimořádných případech se užijí další nápravná opatření:

- Hlášení na OSPOD, Okresní státní zastupitelství, vyrozumění policejního orgánu.
- Doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení SVP, případně dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu.
- Podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

21. Důležitá telefonní čísla:

POLICIE 158

HASIČI 150

ZÁCHRANNÁ ZDRAVOTNÍ SLUŽBA 155

EVROPSKÉ ČÍSLO TÍŠŇOVÉHO VOLÁNÍ 112

POLICIE ČR – Obvodní oddělení Velké Meziříčí 974 282 721

OSPOD MěÚ Velké Meziříčí 566 781 011

Mgr. Bronislav Strnad - kurátor pro děti a mládež 566 781 018, 723 241 888

strnad@velkemezirici.cz

LINKA BEZPEČÍ: Pro děti 116 111 www.facebook.com/linkabezpeci
RODIČOVSKÁ LINKA: Pro rodiče 840 111 234 (z T-Mobile a z Vodafone)
606 021 021 (O2 operátor)
pomoc@rodicovskalinka.cz
www.rodicovskalinka.cz

PPP Žďár nad Sázavou 566622387 poradna@ppp-zr.cz www.ppp-zr.cz
Veselská 35/43, Žďár nad Sázavou
Mgr. Renata Horká – soc. pracovnice, metodik prevence horka@pppzr.cz

DĚTSKÁ LÉKARNA Křižanov: MUDr. Hana Bendáková 566 543 600

SPC Velké Meziříčí 773 245 732 spcvu@seznam.cz
U Tržiště 219/3, Velké Meziříčí
Mgr. Lucie Trojanová – psycholog

Středisko výchovné péče Velké Meziříčí 778 546 210 svpvm@vuvu.cz

V Dobré Vodě dne 29. 8. 2024

Vypracovala Mgr. Věra Havelková